

בנגב, בו חיים זה לצד זה בדואים ויהודים, טמון פוטנציאל יוצא דופן למרחב חיים משותפים מתוך שיתופי פעולה, סולידריות והפריה הדדית. אשכול הנגב המזרחי חרט על דגלו להפוך חזון זה למציאות, מתוך אמונה עמוקה בכוחה של אוכלוסיית האזור לחזק את החוסן החברתי והאזורי. ברוח זו, האשכול פועל לקדם יוזמות ותהליכים המגשרים בין קהילות, בונים אמון, ומצמיחים שותפויות חדשות למען עתיד משותף לצמיחה וקיימות.

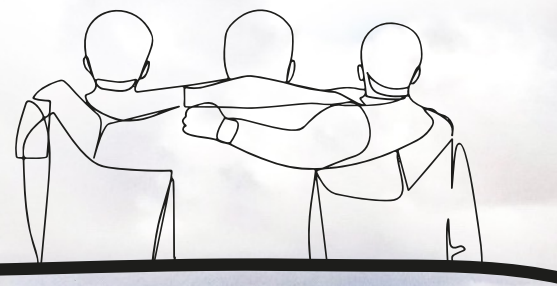
צוות החדשנות של תוכנית 'הזירה' באשכול נגב מזרחי ליווה את תוכנית "מרחב חיים משותפים", במחקר מעמיק שנערך באזורנו. מטרת המחקר היו בעיקר לזהות תובנות מרכזיות על מרחב החיים המשותף ועל האוכלוסייה בשטח ודרך תובנות אלו, למפות אזורי הזדמנות בהם ניתן להציע דגשים וכיווני פעולה משמעותיים, להובלת שינוי אזורי. בנוסף נערך סקר אזורי אשר בא לבדוק את המוטיבציה לאינטראקציה בין צעירים וצעירות במרחב. תוצרים אלו נועדו להעניק למובילי תוכנית מרחב חיים משותפים ולמנהיגות האזורית כלים מעשיים להמשך עבודתם החשובה מול הקהילות בשטח ולתרום ליצירת לכידות חברתית משמעותית בנגב.

לפניכם מוצגים עיקרי המחקר ותובנות מרכזיות שגובשו במסגרתו.

נאחל בהצלחה לכל העוסקים במלאכה החשובה
ומזמינים את כולם להצטרף לחזון וליישום.

צוות החדשנות, אשכול נגב מזרחי, נובמבר 2024

מרחב חיים משותפים فضاء حياة مشتركة

נובמבר 2024

43% אחוזים משטח מדינת ישראל

3.5% מאוכלוסיית המדינה

אשכול נגב מזרחי מאגד תחתיו
 15 רשויות מקומיות
 בשטח עצום המהווה 43%
 משטח מדינת ישראל.

אוכלוסיית הנגב המזרחי
 מהווה כ- 3.5%
 מכלל אוכלוסיית ישראל

15
רשויות מקומיות

2 ערים

8 מועצות מקומיות

5 מועצות אזוריות

15
רשויות מקומיות

7
רשויות בדואיות

8
רשויות יהודיות

127,500
יהודים

218,400
בדואים

345,900
תושבים.ות

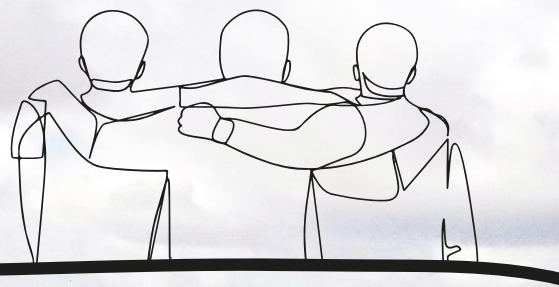
ע"פ נתוני מרשם אוכלוסין דצמבר 2024

ע"פ נתוני מרשם האוכלוסין
מחודש דצמבר 2024
אוכלוסיית הנגב מונה כ- 345,900
תושבים.ות, מתוכם
כ- 37% יהודים וכ- 63% בדואים.

מבין אוכלוסיית הבדואים
כ- 30% מתגוררים בכפרים
לא מוכרים ואינם משויכים רשמית
לרשות מקומית ולשרותיה

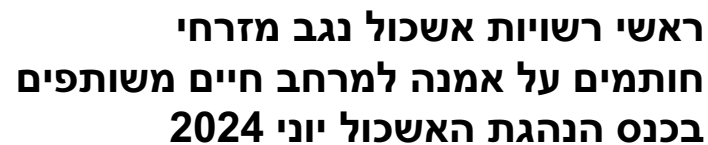
מרחב חיים משותפים
فضاء حياة مشتركة

בעקבות ארועי 'שומר חומות'
בחודש מאי 2021
נרקמה תוכנית בהובלת הממונה
המחוזית לעבודה קהילתית
הגב' אורנה עמוס ממשד
הרווחה במחוז דרום.

התוכנית מבוססת על עקרונות
של דיאלוג וגישור בהתערבות
עובדיות הרווחה בין האוכלוסיות
בציר 31, בדגש על צעירים
יהודים ובדואים.

נובמבר 2024

תמצית המחקר של צוות חדשנות אשכול נגב מזרחי

בציר 31 לתוכנית 'מרחב חיים משותפים'

פעולות מחקריות

מחקר שטח

30 ראיונות עומק
עם תושבים.ות
ברשויות ציר 31

5 פגישות
פרלמנטים

תצפיות שטח

4 סיורים
וביקורים
בשטח

סקר תושבים.ות
1000 משתתפים.ות

מחקר מקדים

בנצ'מרק ולמידה
ממחוזות אחרים

16 ראיונות מומחים
בעלי עניין ושותפים

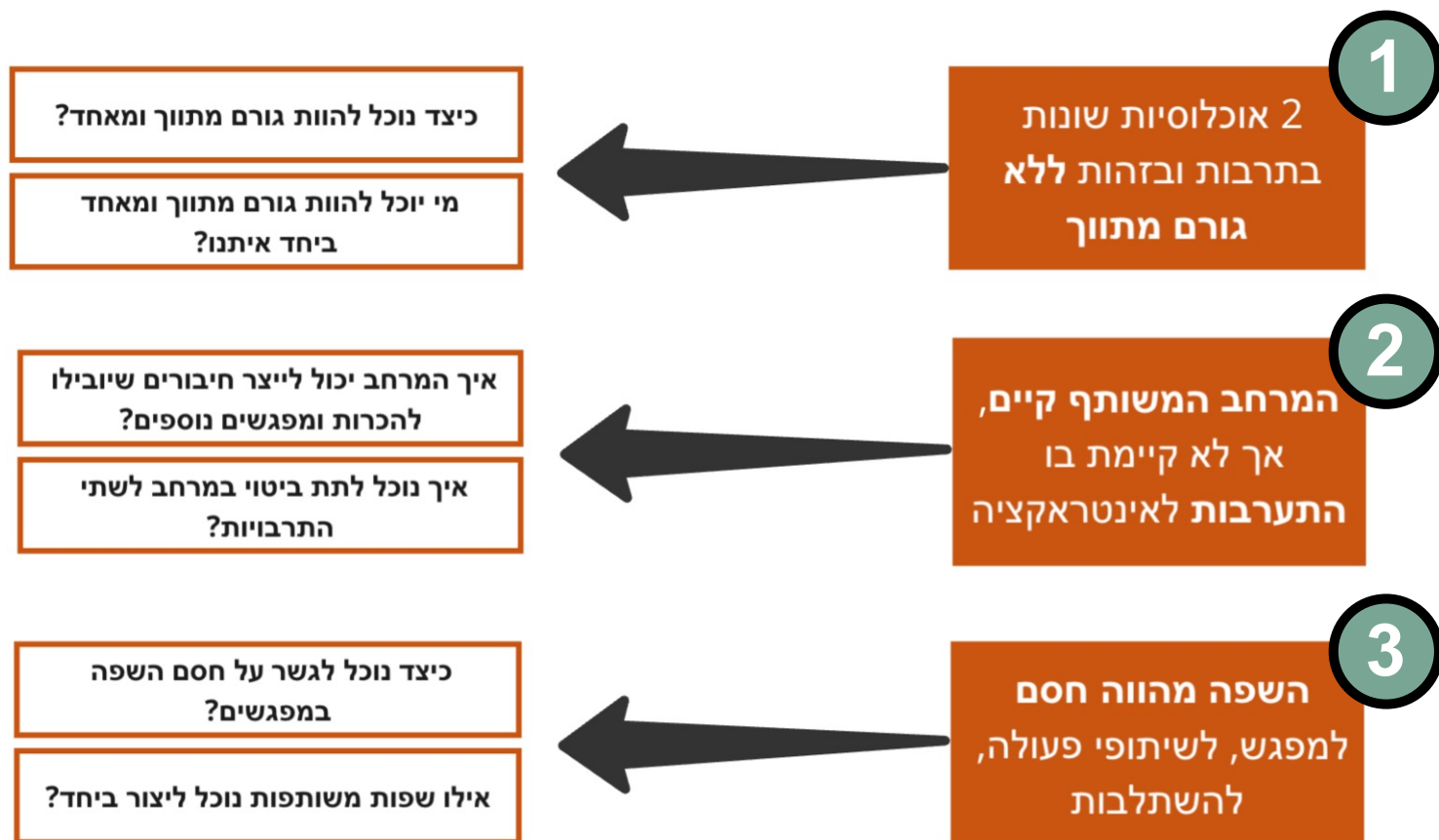
ניתוח נתונים
אוכלוסייה השוואתיים
במספר תחומים

מיפוי גופים וארגונים
המרחב העוסקים בתופעה

מיפוי מרחבי מפגש
ובחינת סוגי האינטראקציות

מכל אחת מהפעולות המחקריות נאספו עוד ועוד תובנות אשר גובשו לתובנות על מרכזיות

מתובנות אלו נזהה את אזורי ההזדמנות – המקומות בהם אנו רואים הזדמנות להתערבות על מנת להוביל שינוי במרחב.

השאלות שנשאלות בכל אחת מהתובנות, מובילות אותנו לחשוב על פתרונות ורעיונות שנוכל ליישם במרחב על מנת להוביל את השינוי

4

קיים חוסר אמון ופחד שמוביל לניכור ביחסים

כיצד נוכל לבנות אמון במפגשים?

כיצד נוכל להפחית את הפחד בין המשתתפים?

5

חינוך משנה מציאות. ככל שנשכיל לחנך מגיל צעיר להכרות ומפגש עקבי בין הצדדים, כך תגדל ההשפעה על קבלת הצד השני.

כיצד נוכל לייצר מפגשים יומיומיים בין ילדים יהודים ובדואים?

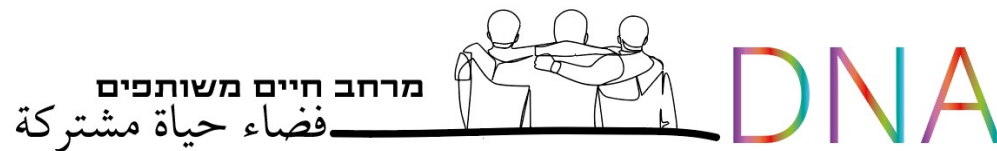
כיצד ניתן להכשיר מורים ומדריכים להנחות מפגשים בין ילדים בצורה שמחזקת הבנה ואמון?

6

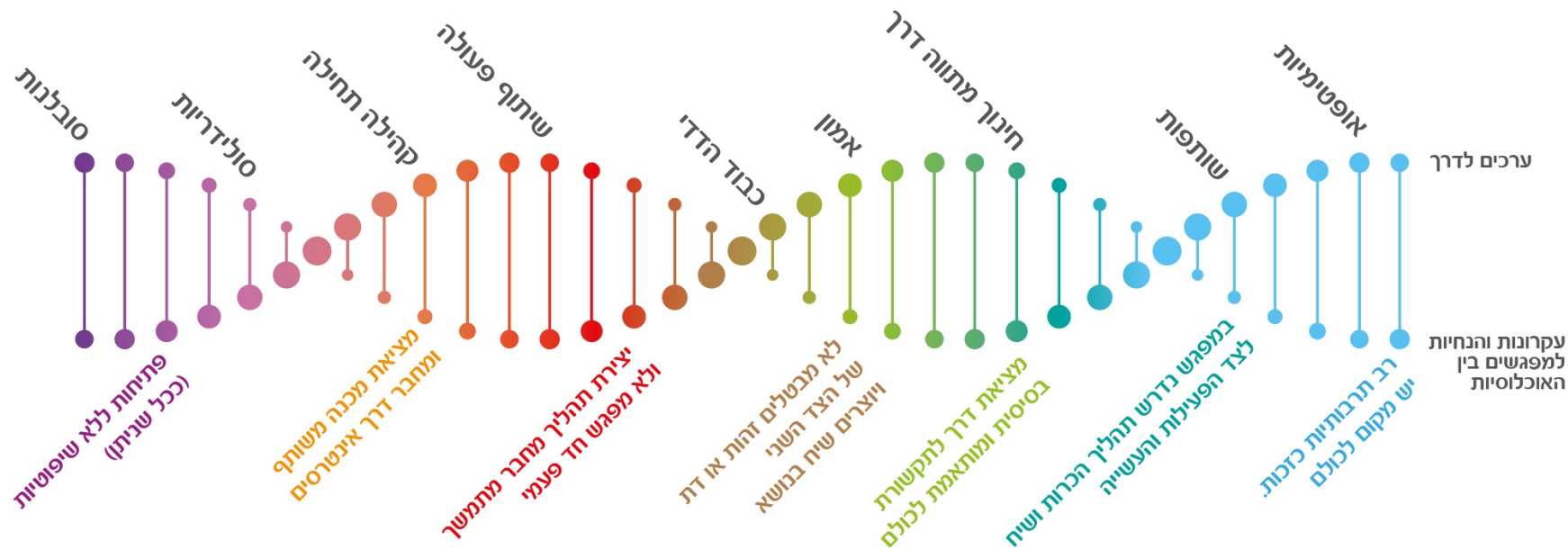
ה-7 לאוקטובר כנקודת מפנה למוטיבציה ויכולת לקיים מפגש יזום

אילו פעולות יכולות לגשר וליצור שיח לארח משבר עמוק?

אילו עוגנים משותפים נוכל ליצור סביב חירום?

נקודת המוצא: מרחב החיים המשותף הינו מציאות קיימת בה יהודים ובדואים חיים וחולקים את אותו המרחב. עלינו למצוא דרך לחיות ביחד ולכבד זה את זה גם אם אנו חלוקים בדעותנו.

מתובנות המחקר גובש
דנ"א למרחב חיים משותפים - כלי
עבודה לצוותים בשטח בעבודתם
מול הקהילה.
הדנ"א כולל סט ערכים ועקרונות
אשר בשילוב יוצרים סיכויי הצלחה
גבוהים ביצירת מרחב חיים
משותפים. כל ערך וכל עקרון הינו
נושא בפני עצמו לדיון ולפיתוח מול
הקהילות השונות במרחב אך הם
מהווים את אבני הדרך למטרה
המשותפת ולחזון התוכנית

ואنت??? وأنت??? אגית! أجيت!

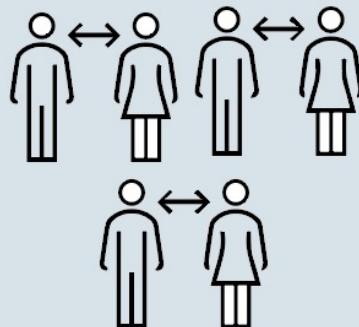
במסגרת מחקר השטח התקיים סקר תושבים.ות אשר בא לבדוק את הנכונות למפגשים (המוטיבציה לאינטראקציה) בקרב צעירים וצעירות בגילאי 15-35 במרחב. בסקר השתתפו קרוב ל- 1000 תושבים.ות מרשויות אשכול נגב מזרחי בציר 31: חורה, מיתר, כסייפה וערד.

תוצאות הסקר מהוות אבן דרך להבנת מורכבות שני הצדדים אשר יסייעו למובילי התוכנית לנווט את פעולותיהם ברגישות ובפתיחות.

סקר תושבים - מוטיבציה לאינטראקציה בשיתוף מרכז אקורד

מסגרת חשיבה בתהליך הסקר - מטרות המחקר

נכונות וחסמים לקרבה ולמפגש

הנעה לפעולה,
תקווה לקרבה
בין יהודים וערבים בנגב

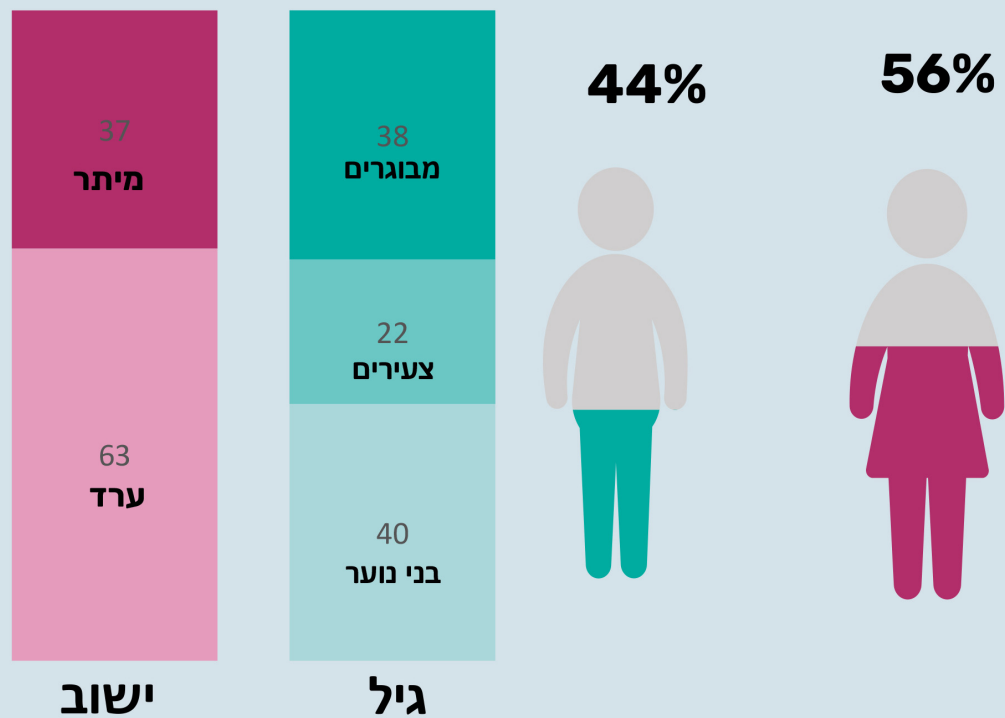
תחושות אמון פחד
יהודים/ערבים-בדואים

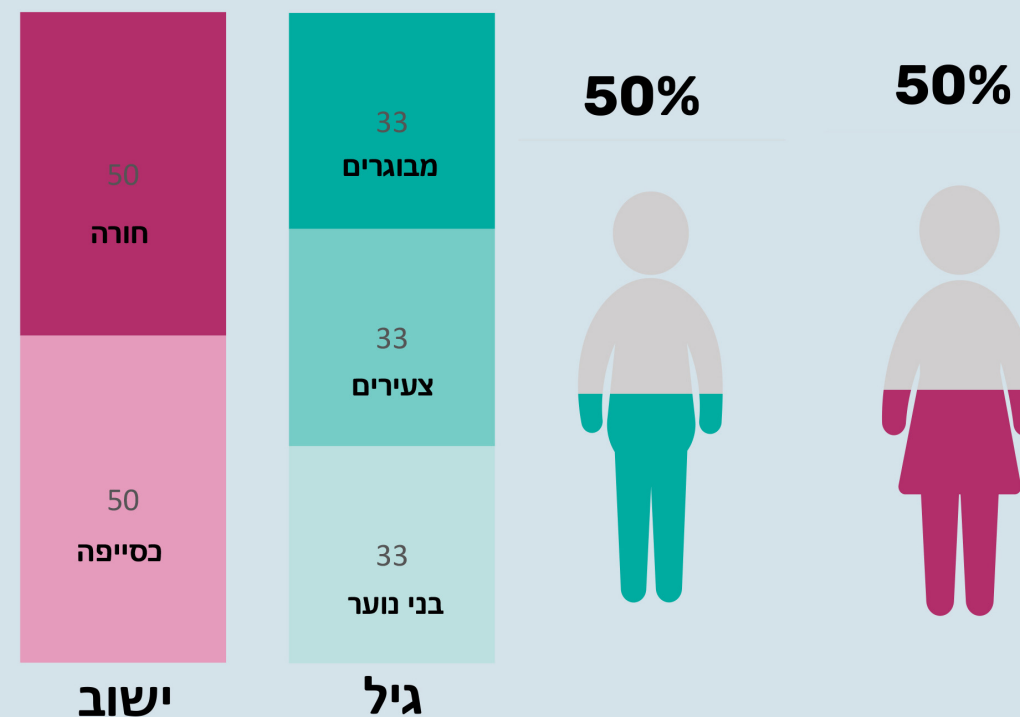
מפגש ואינטראקציה
הכרות אישית, הזדמנויות
להכרות, סוגי מפגשים

מגדר, קבוצות גיל: בני נוער-צעירים ומבוגרים

יהודים (347)

ערבים בדואים (599)

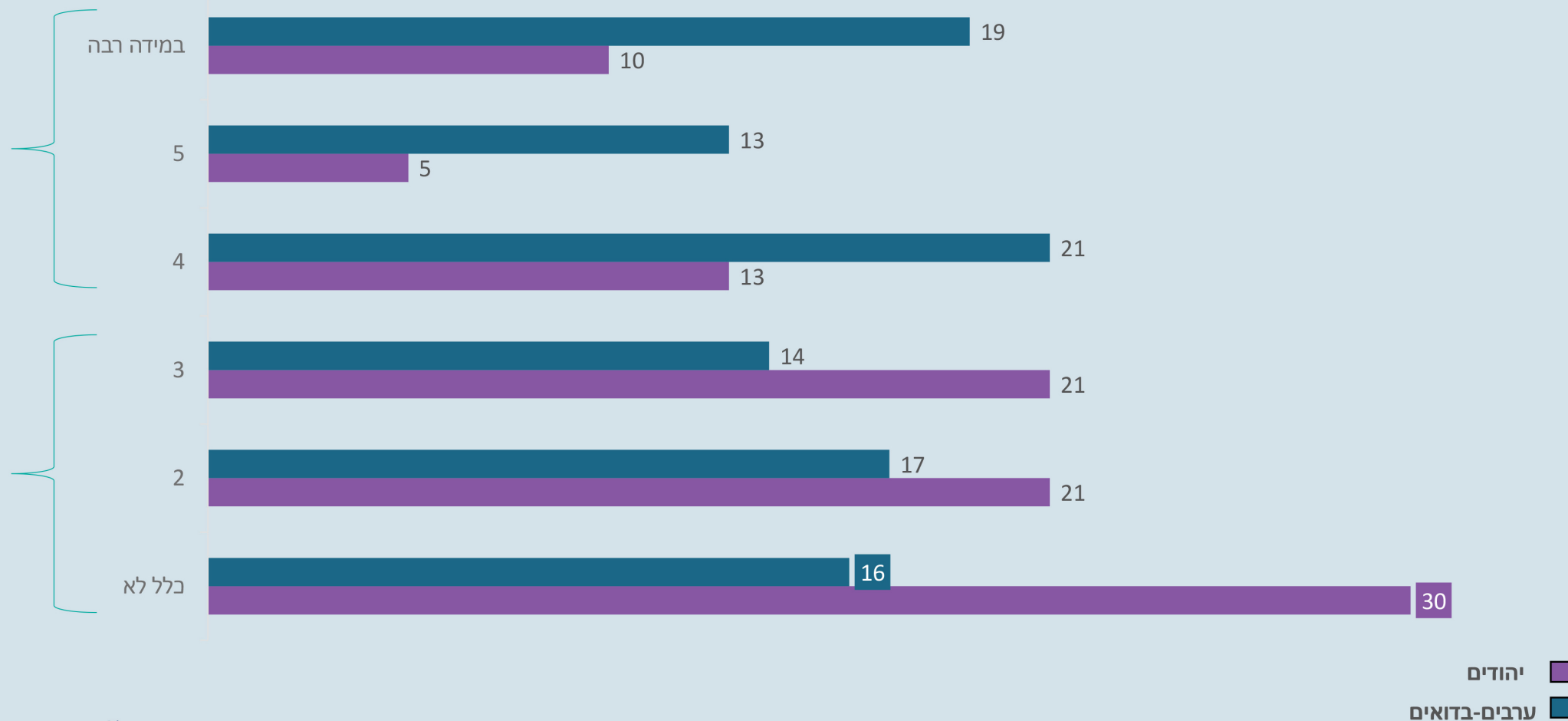

כשליש מהמשיבים היהודים אינם מוכנים בכלל במפגש עם ערבים-בדואים, בעוד ששישית מהערבים-בדואים אינם מוכנים למפגש כזה. היהודים מוכנים פחות להיפגש עם ערבים-בדואים בצורה משמעותית

נכונות וחסמים לקרבה ולמפגש

באיזו מידה אתה מוכן להיפגש עם [קבוצת החוץ] שחיים בנגב?

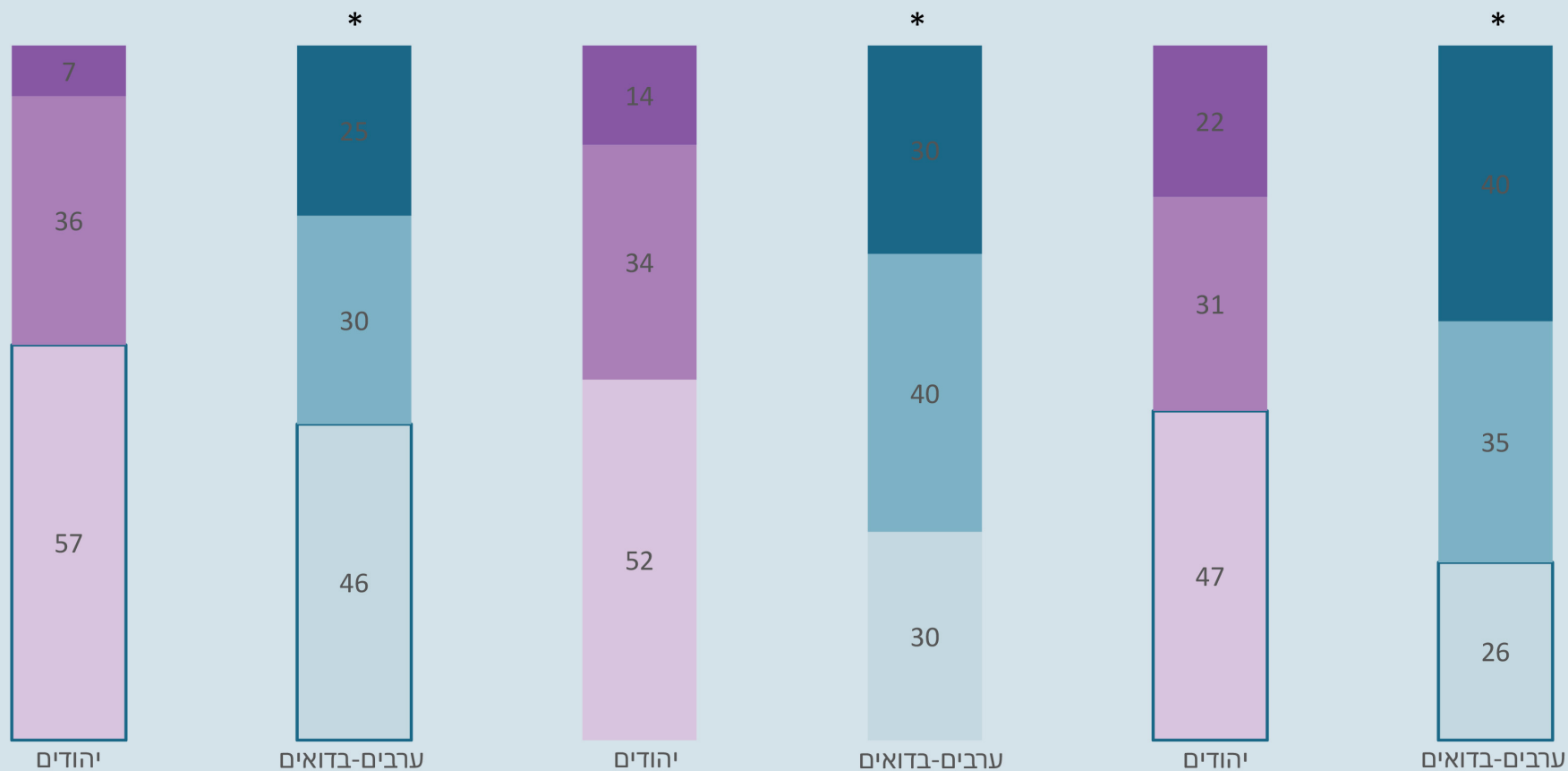

בכל הגילאים, ערבים-בדואים מוכנים יותר להיפגש מאשר יהודים. בני נוער בשתי הקבוצות מוכנים פחות מהמבוגרים להיפגש

נכונות וחסמים לקרבה ולמפגש

באיזו מידה אתה מוכן להיפגש עם [קבוצת החוץ] שחיים בנגב?

* הבדל מובהק

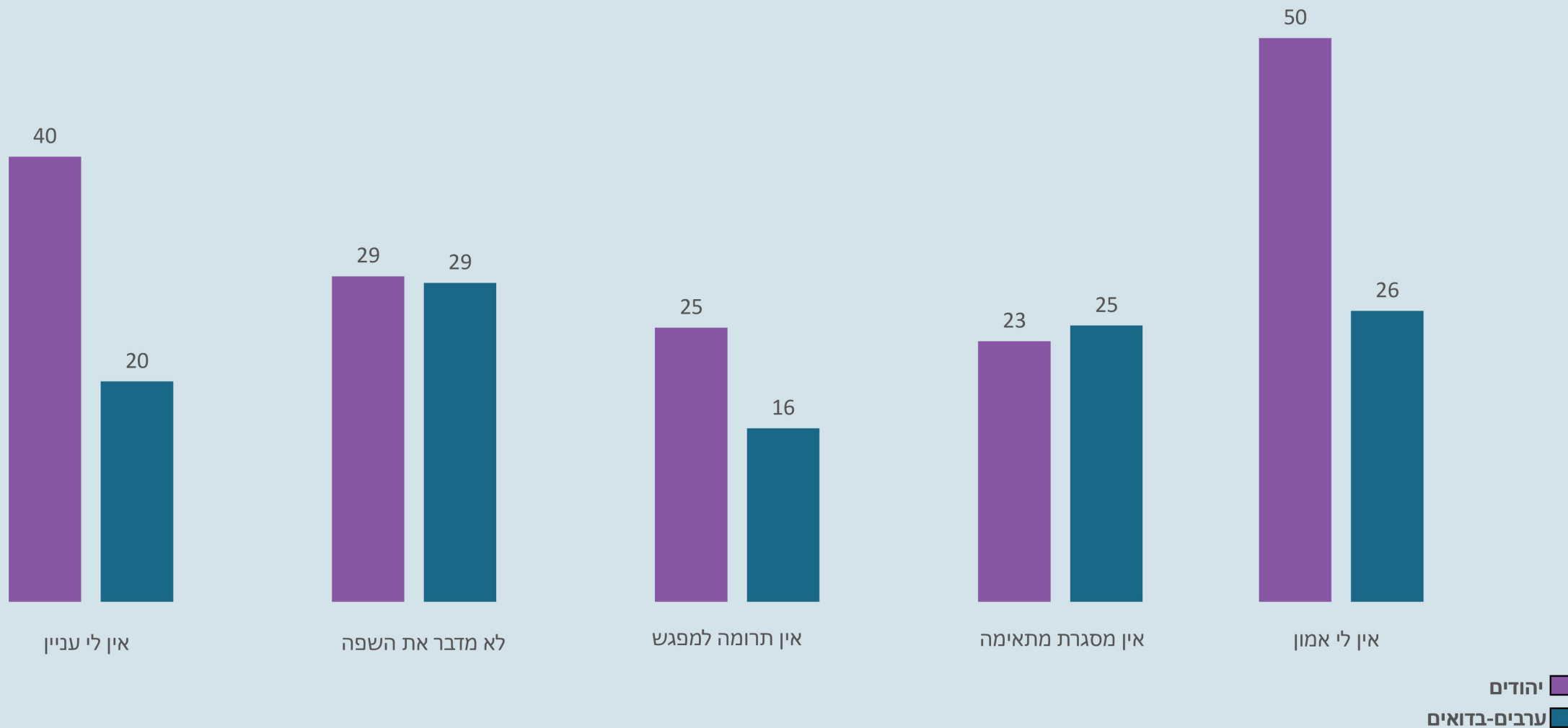
- במידה גבוהה (5-6)
- במידה בינונית (3-4)
- במידה נמוכה (1-2)

החסם העיקרי בקרב יהודים הוא האמון, החסם העיקרי בקרב ערבים-בדואים הוא השפה

נכונות וחסמים לקרבה ולמפגש

מה הם הדברים שמונעים ממך להיפגש עם יהודים/בדואים שחיים בנגב?

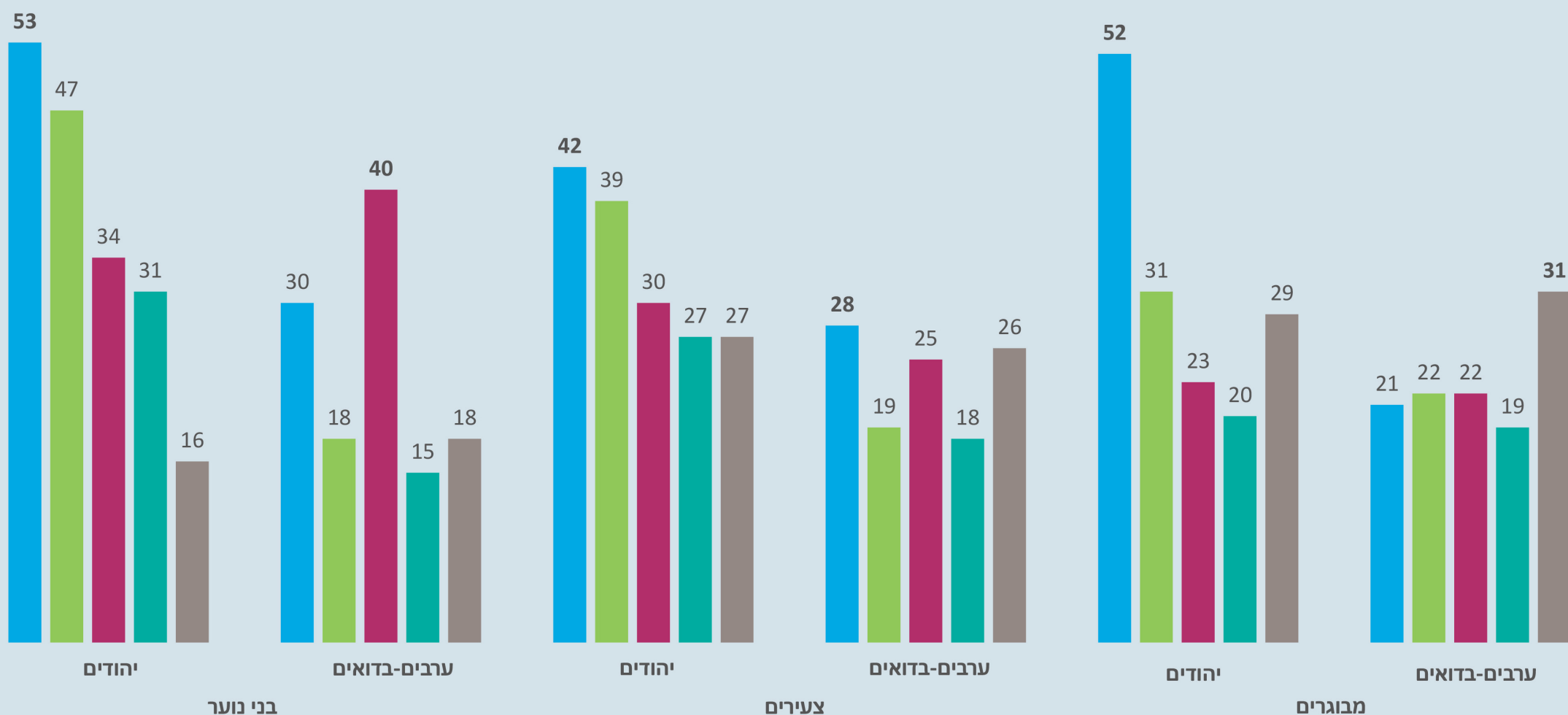
בכל שכבות הגיל בקרב יהודים, החסם העיקרי הוא האמון. בקרב בני נוער ערבים-בדואים החסם העיקרי הוא השפה; בקרב הצעירים אמון ובקרב מבוגרים היעדרות מסגרת למפגש

נכונות וחסמים לקרבה ולמפגש

מה הם הדברים שמונעים ממך להיפגש עם יהודים/בדואים שחיים בנגב?

אין מסגרת מתאימה לא מדבר את השפה אין תרומה למפגש אין לי אמון אין לי עניין

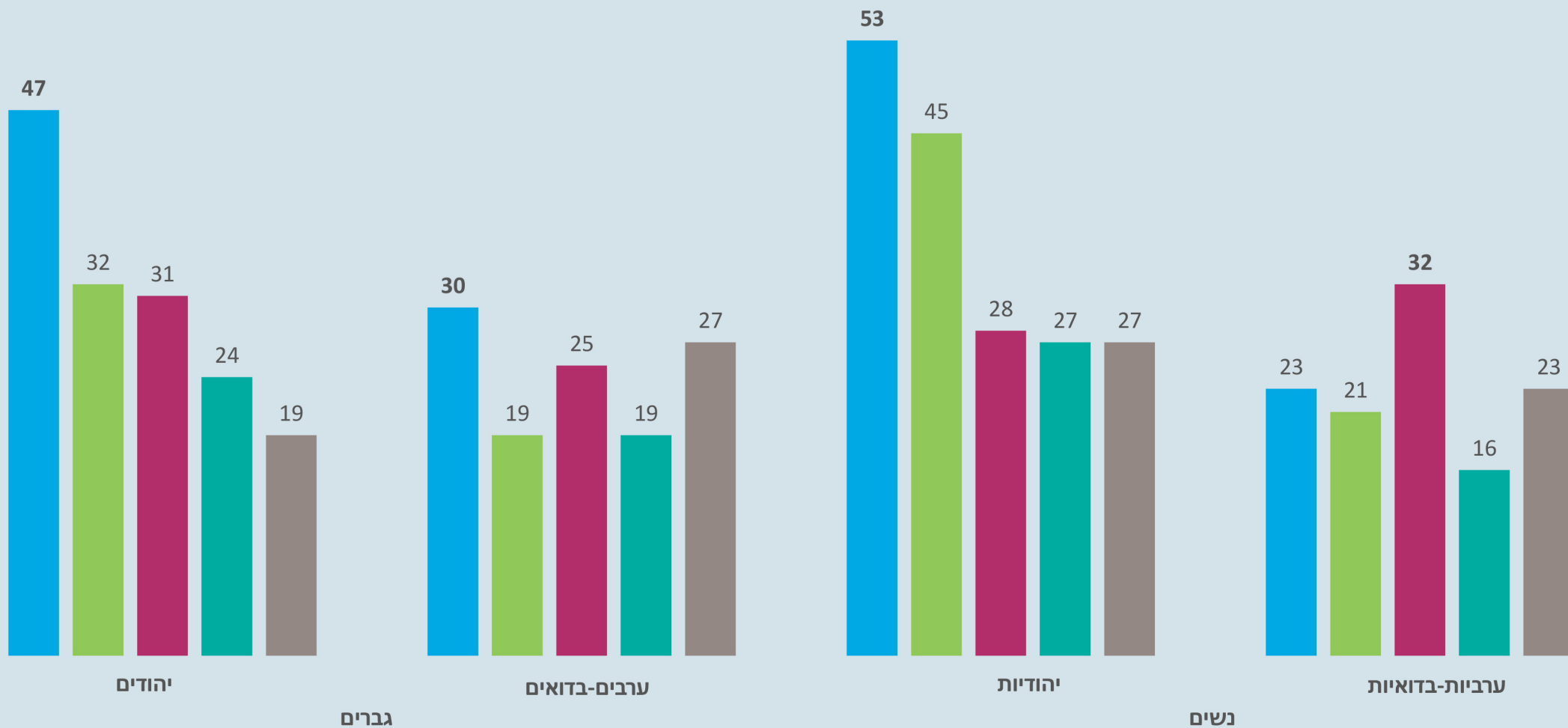
החסם המרכזי למפגש בקרב נשים וגברים יהודים ובקרב ערבים-בדואים הוא אמון, בקרב נשים ערביות-בדואיות החסם העיקרי הוא השפה

נכונות וחסמים לקרבה ולמפגש

מה הם הדברים שמונעים ממך להיפגש עם יהודים/בדואים שחיים בנגב?

אין מסגרת מתאימה לא מדבר את השפה אין תרומה למפגש אין לי אמון אין לי עניין

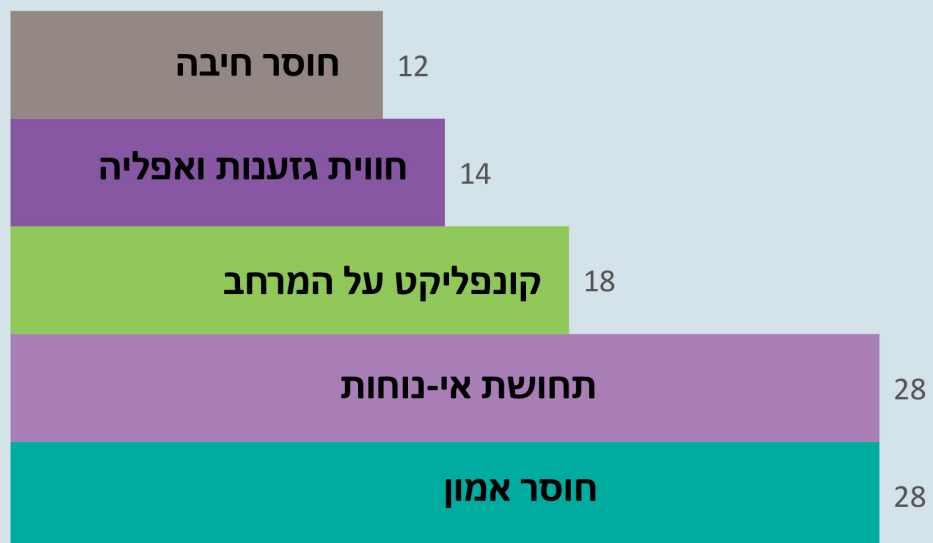

יהודים וערבים שאינם מוכנים להיפגש מדווחים על חסמים שונים, המשותף הינו חוסר אמון

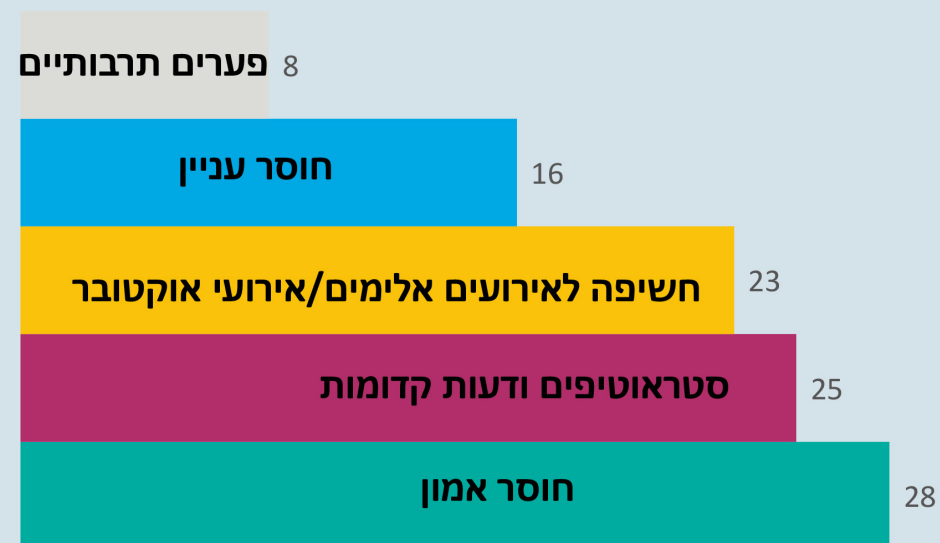

נכונות וחסמים לקרבה ולמפגש

ערבים- בדואים

יהודים

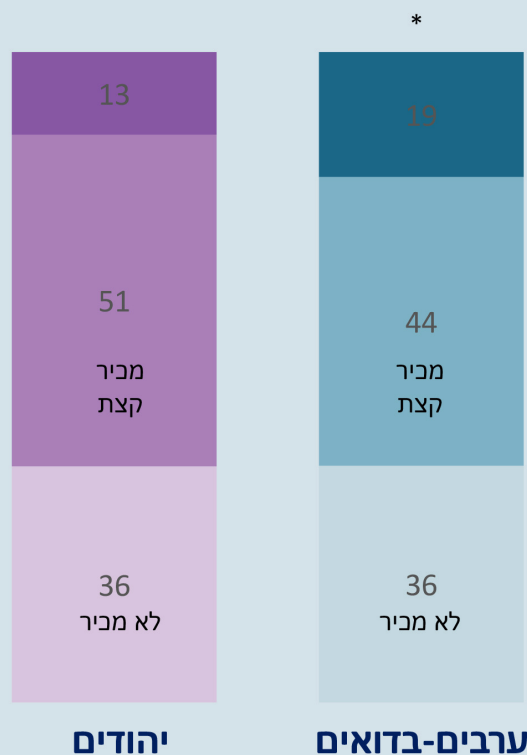
אם ענית כלל לא בשאלה הקודמת, מדוע אינך מוכנה להיפגש?

כשליש מהיהודים והערבים-בדואים אינם מכירים את האחר באופן אישי. חמישית מהערבים-בדואים מכירים מעל עשרה אנשים, בהשוואה ל- 13% בלבד מהיהודים

מפגש ואינטראקציה
הכרות אישית, הזדמנויות להכרות, סוגי מפגשים

בערך כמה בדואים מהנגב אתה מכיר באופן אישי, ברמה בסיסית או יותר? (בכלל לא; קצת או מעל 10)

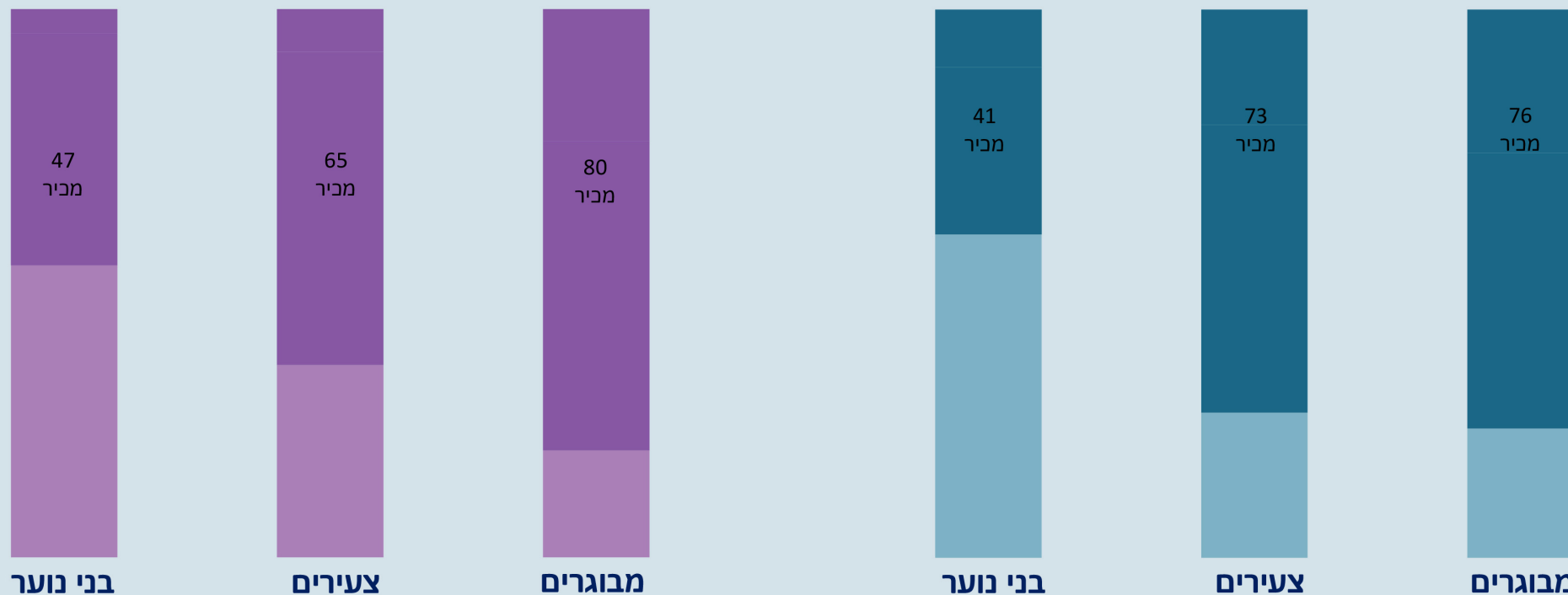

מפגש ואינטראקציה

הכרות אישית, הזדמנויות
להכרות, סוגי מפגשים

בערך כמה בדואים מהנגב אתה מכיר באופן אישי, ברמה בסיסית או יותר? (בכלל לא; קצת או מעל 10)

יהודים

ערבים-בדואים

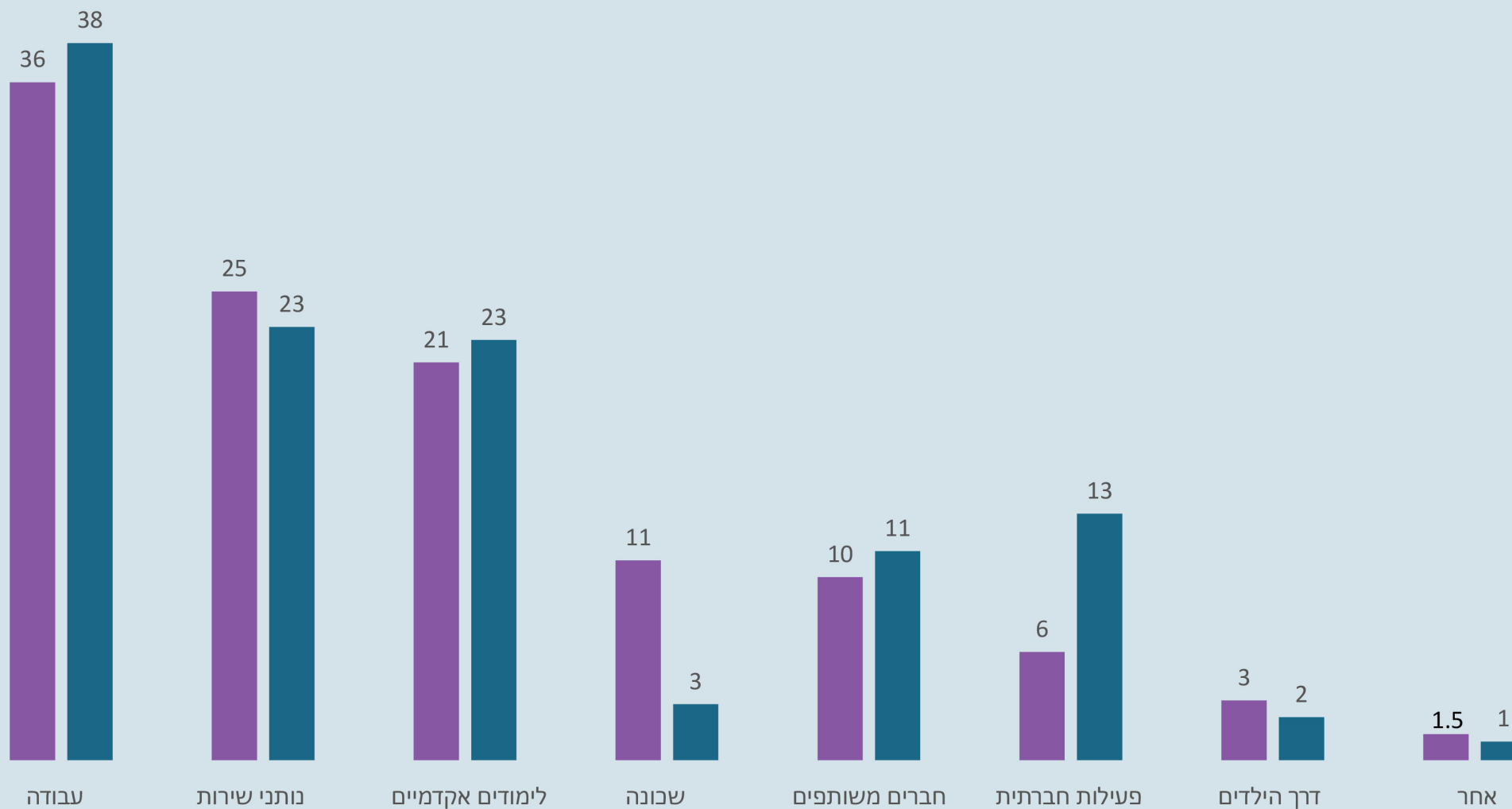

רוב המשתתפים מכירים את האחר דרך מסגרות עבודה או מפגש ספונטאני כנותני שירות או בלימודים אקדמיים

מאיפה אתה מכיר אותם? אנא בחר בכל התשובות הרלוונטיות (%)

**מפגש
ואינטראקציה**
הכרות אישית, הזדמנויות
להכרות, סוגי מפגשים

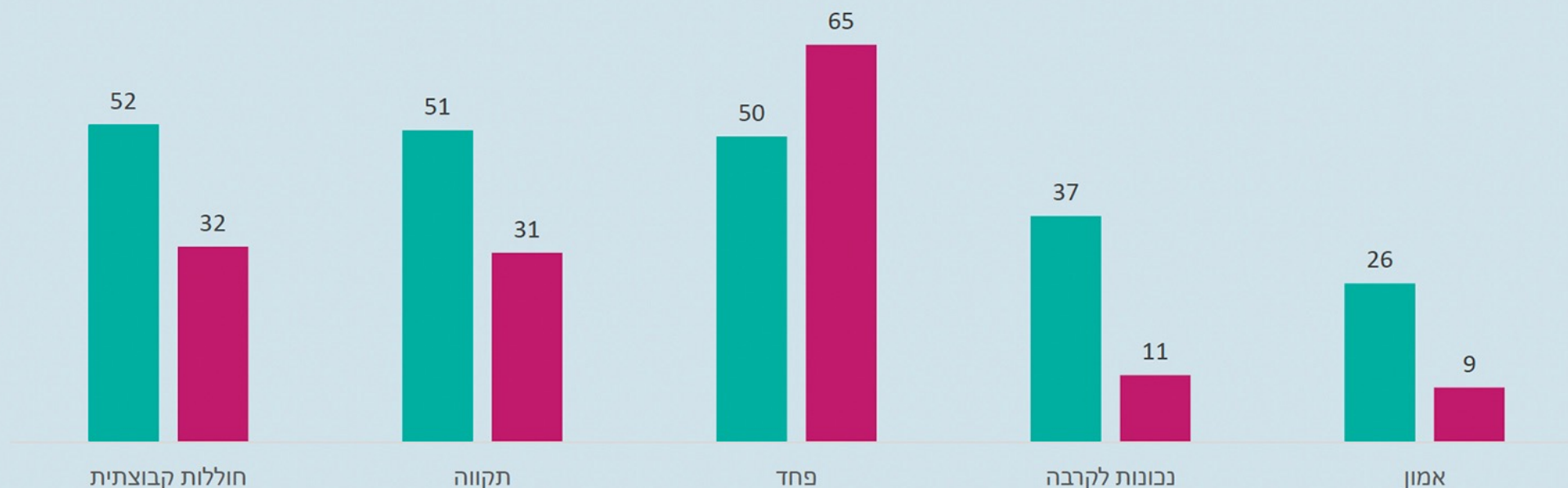
יהודים
ערבים-בדואים

יהודים וערבים- בדואים שמכירים את האחר מדווחים על רמה נמוכה יותר של פחד ורמות גבוהות של אמון, חוללות קבוצתית, תקווה ונכונות לקרבה מאשר אלה שאינם מכירים בכלל.

מפגש ואינטראקציה
הכרות אישית, הזדמנויות להכרות, סוגי מפגשים

בערך כמה בדואים מהנגב אתה מכיר באופן אישי, ברמה בסיסית או יותר? (בכלל לא; קצת או מעל 10)

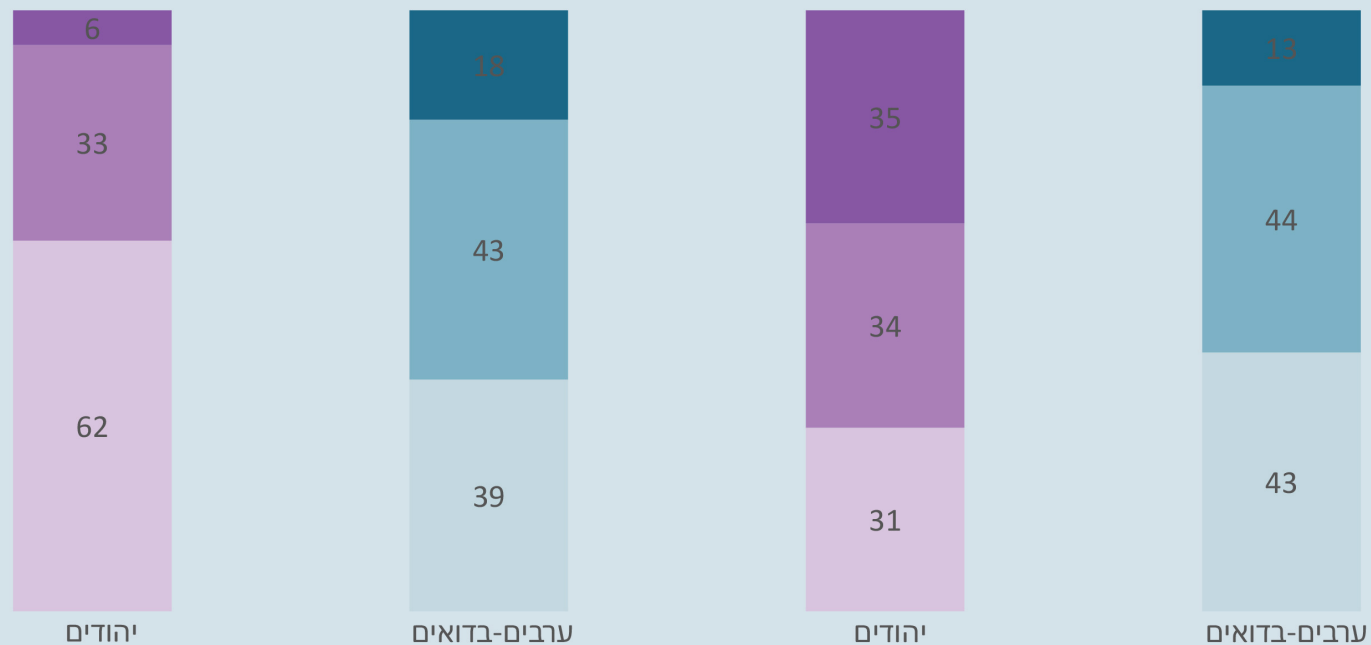
מכיר
לא מכיר

% המשתתפים שענו במידה גבוהה (1,2,3) על סולם מ 1-6 (1=כלל לא, 6=במידה רבה)

באיזו מידה אתה מרגיש כל אחד מהרגשות הבאים ביחס ל(קובצת החוץ) תושבי הנגב?

**תחושות
אמון פחד**
יהודים/ערבים-בדואים

אמון

פחד

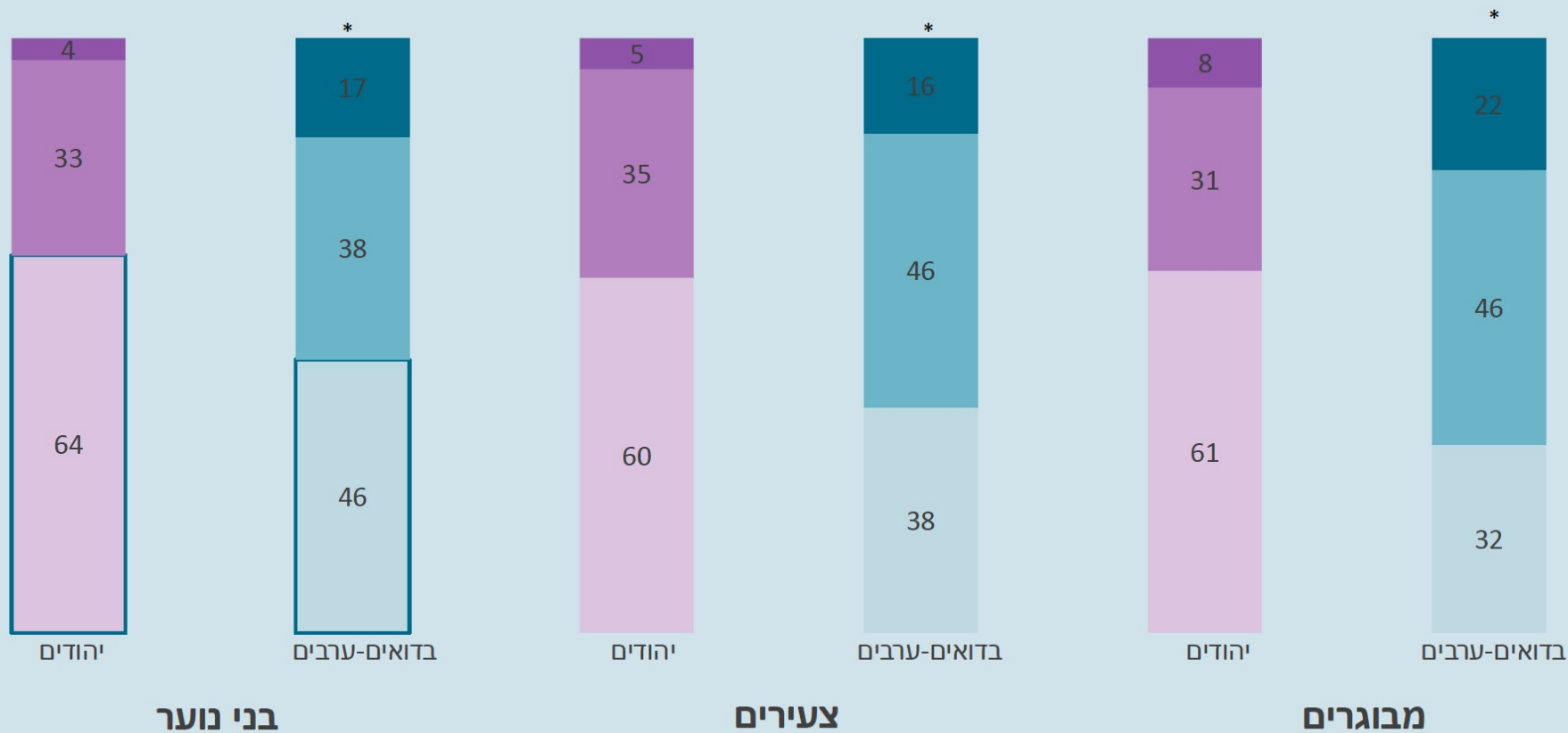
* הבדל מובהק
 במידה גבוהה (5-6)
 במידה בינונית (3-4)
 במידה נמוכה (1-2)

כשני שלישי מהיהודים אינם נותנים אמון בבדואים ללא הבדל על פי גיל. ערבים נותנים יותר אמון ביהודים, בני נוער רוחשים הכי פחות אמון

תחושות אמון פחד יהודים/ערבים-בדואים

באיזו מידה אתה מרגיש אמון ביחס ל [קבוצת החוץ] תושבי הנגב?

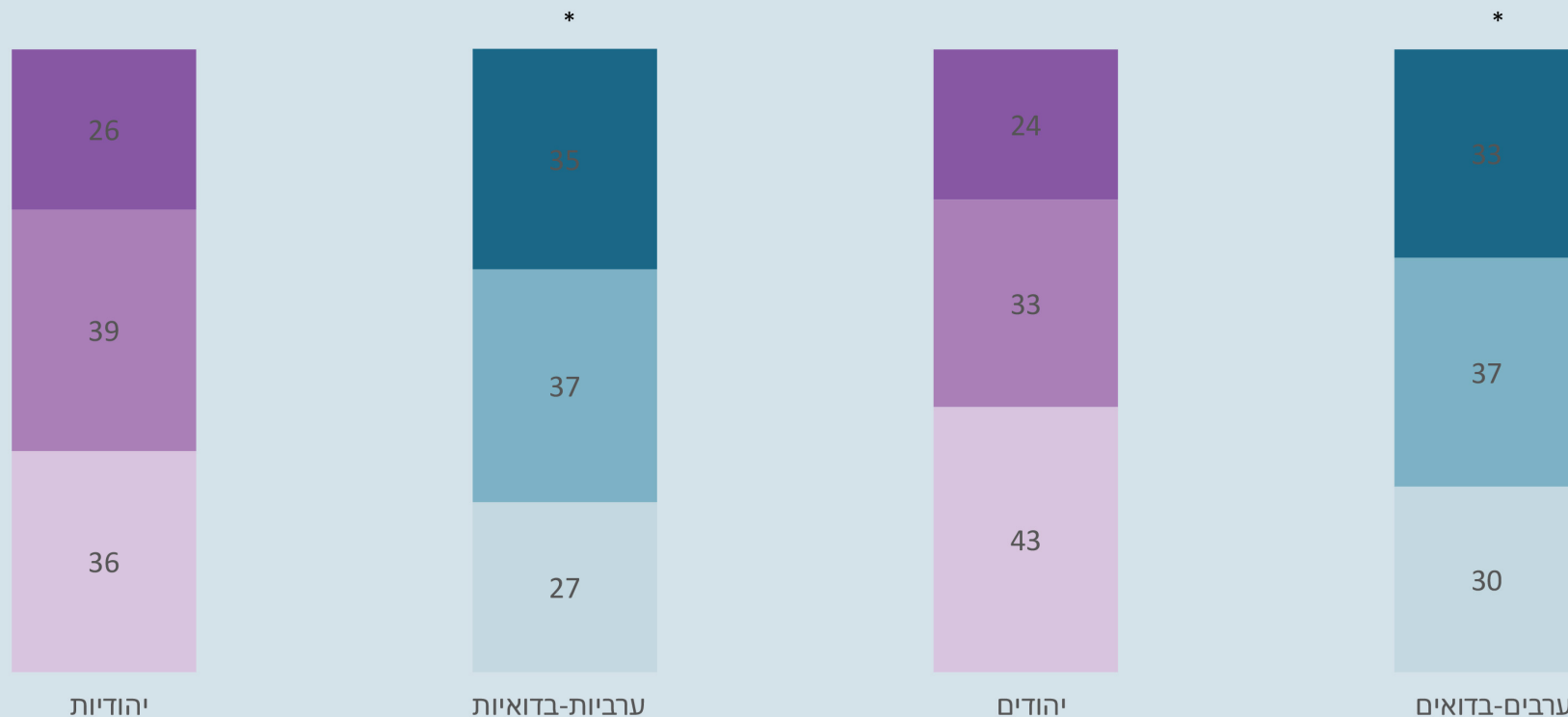
* הבדל מובהק

- במידה גבוהה (5-6)
- במידה בינונית (3-4)
- במידה נמוכה (1-2)

באיזו מידה אתה מסכימים עם האמירה: שיהודים ובדואים בנגב יכולים לפעול יחד למען מטרה משותפת

הנעה לפעולה,
תקווה לקרבה
בין יהודים וערבים בנגב

נשים

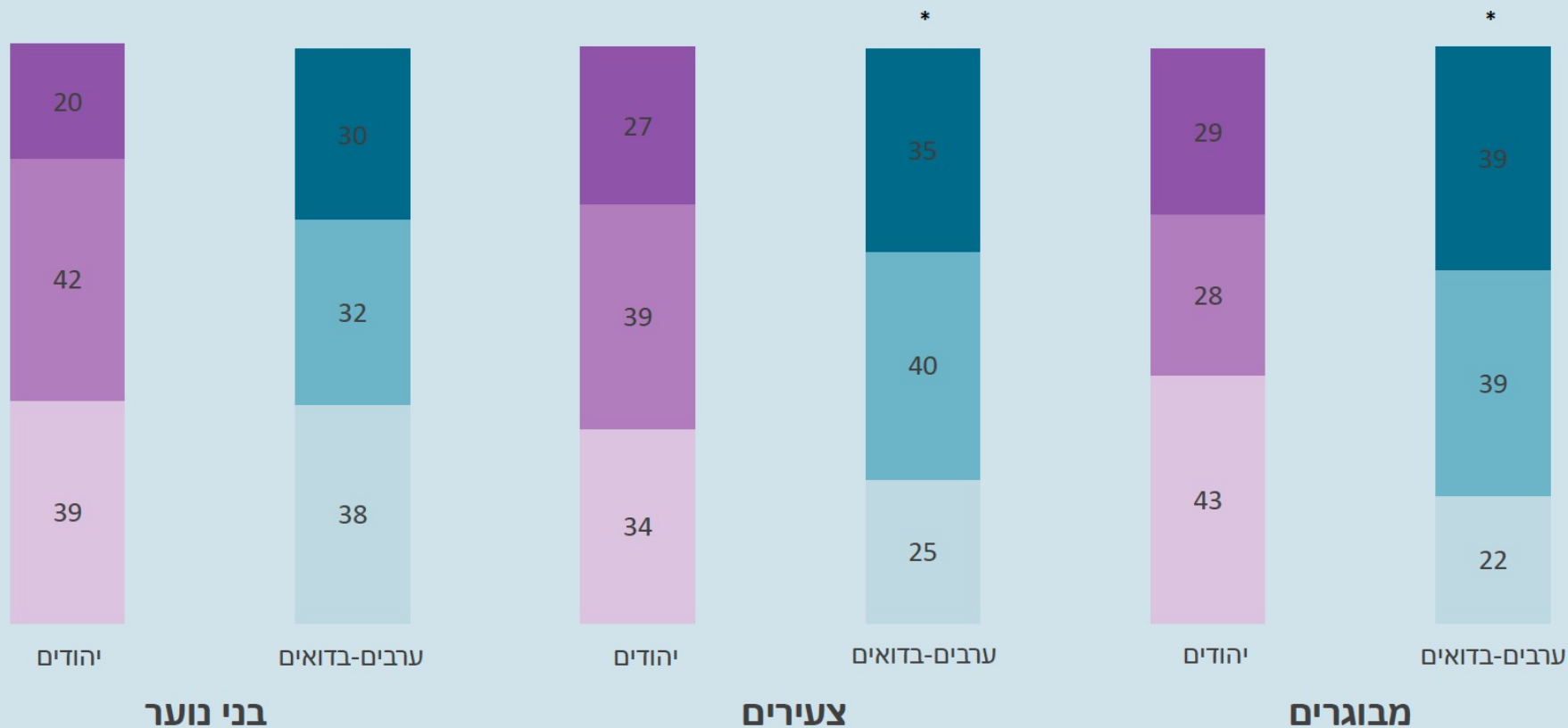
גברים

* הבדל מובהק
 במידה גבוהה (5-6)
 במידה בינונית (3-4)
 במידה נמוכה (1-2)

באיזו מידה אתה מסכימים עם האמירה: שיהודים ובדואים בנגב יכולים לפעול יחד למען מטרה משותפת

**הנעה לפעולה,
תקווה לקרבה**
בין יהודים וערבים בנגב

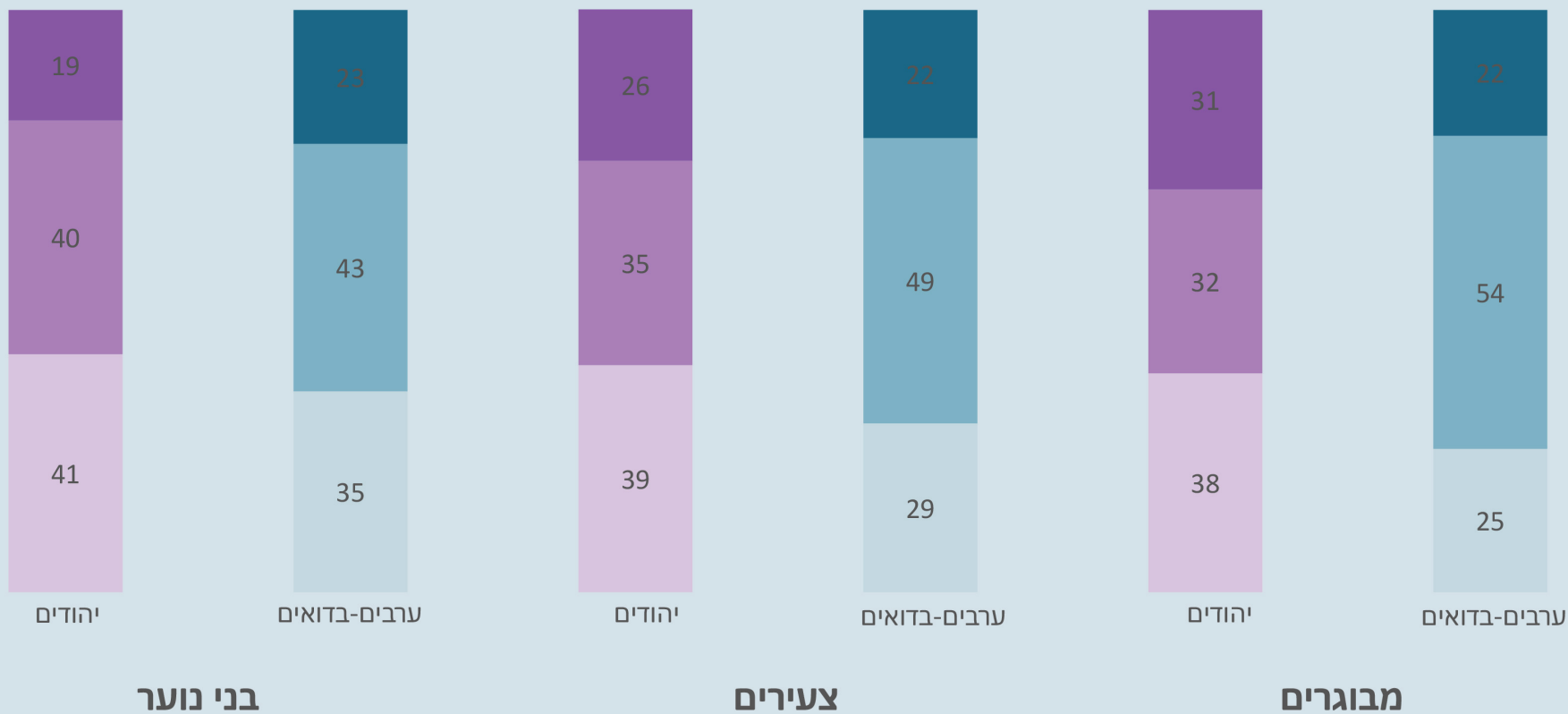
* הבדל מובהק

- במידה גבוהה (5-6)
- במידה בינונית (3-4)
- במידה נמוכה (1-2)

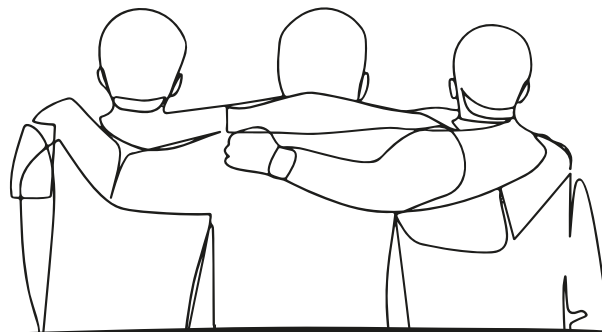
באיזו מידה אתה מסכימים עם האמירה:
אני מאמין.ה שיכולים להיות יחסים טובים יותר בין בדואים ליהודים בנגב

**הנעה לפעולה,
תקווה לקרבה**
בין יהודים וערבים בנגב

■ ■ ■
במידה גבוהה (5-6)
■ ■ ■
במידה בינונית (3-4)
■ ■ ■
במידה נמוכה (1-2)

מרחב חיים משותפים فضاء حياة مشتركة

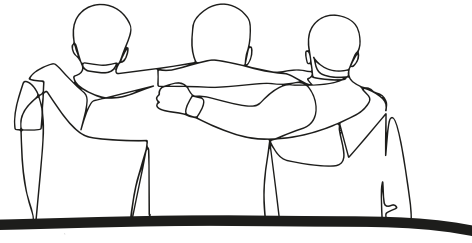
אשכול נגב מזרחי ימשיך לפעול בשיתוף פעולה, תוך כדי גיוס שותפויות במרחב במטרה לקדם פעולות ויוזמות אשר יסייעו ליצירת מרחב משותף ומכבד בין אוכלוסיות הנגב.

לשאלות על המחקר והצעות לשיתופי פעולה מוזמנים.ות לפנות אלינו לדוא"ל: talit@civix.org.il

המחקר נעשה כחלק מעבודת צוות החדשנות של תוכנית 'הזירה' באשכול נגב מזרחי לירון גנס, עדי שלם, קארין לוינשטיין, חן נגאוקר ואורנית טלגאוקר ניהול: טלי טבלן

מרחב חיים משותפים فضاء حياة مشتركة

שותפים לדרך ולחזון

שותפות לאורך כל הדרך שראקה على طول الطريق

